

Datum
2007-05-04

Dnr
RA 04-2007/827

Ert datum
2007-02-23

Ert dnr
U2007/973/IS

Verkskansliet
Christer Bogefeldt
Kultursekreterare

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över Förslag till svensk unescostrategi 2007 – 2013

Bakgrund

Unescoarbetet utgör en del av den svenska politiken för global utveckling (PGU), som Riksdagen under 2003 beslutade om. Till grund för beslutet låg en proposition baserad på utredningen (Globkom) om en ny politik för utvecklingssamarbete, *Mot en rättvisare värld utan fattigdom* (SOU 2001:98). Riksarkivet har i sitt remissvar på denna utredning (2002-10-29, dnr 04-2002/1343) utförligt redovisat sin syn på arkivfrågornas relevans i en ny politik för global utveckling som breddar synsättet från traditionellt bistånd till hållbar ekonomisk, miljömässig och social utveckling.

Den sociala aspekten innebär bl.a. en god samhällsstyrning baserad på demokratiska principer och processer och främjande av mänskliga rättigheter, vilket kräver institutioner i form av offentlig förvaltning, som följer rättsstatens principer och som garanterar att makten utövas under lagarna. Den institutionella kapaciteten omfattar såväl kunskapen inom olika områden som de faktiska institutionerna, ministerier, myndigheter etc. liksom tillhörande regelverk och dessas tillämpning.

Det senaste årtiondet har medfört en förändrad syn på kulturens roll i utvecklingen. Kulturen betraktas numera som det fundament som samhällets mål och utveckling vilar på. Vid UNESCOs konferens om kultur och utveckling i Stockholm 1998 antogs en handlingsplan som bl.a. betonade de kulturella faktorernas betydelse i medlemsstaternas politik för utveckling. En historisk förankring genom ex. kulturbevarande insatser stärker individernas identitet och den demokratiska kulturen. Medlemsstaterna uppmanas också, under det allmänna målet att främja kulturell mångfald i och för informationssamhället, att fastställa handlingsplaner för bevarande och utveckling av arkiv, museer, bibliotek bl.a. genom utnyttjande av ADB-teknik och skapa kanaler för att göra innehållet tillgängligt, inbegripet åtgärder för att dessa institutioner skall användas som centra för information, utbildning och livslångt lärande.

Riksarkivets engagemang i internationellt arbete

En betydande del av Riksarkivets internationella arbete bedrivs inom ramen för International Council on Archives (ICA). Representanter för RA har för ICA:s räkning deltagit i Unesco-uppdrag angående autenticitet hos elektroniska handlingar resp. riktlinjer för digitalisering. Genom det långvariga svenska engagemanget inom ICA har en rad kontakter etablerats mellan Riksarkivet och företrädare för arkivverksamheter i utvecklingsländer i både Afrika, Sydostasien och Latinamerika. Riksarkivet har vidare med finansiering från SIDA sedan 2003 årligen genomfört fyraveckorskurser, *Records Management in Service of Democracy*, för records managers eller arkivarier från utvecklingsländer. Under 2006 var utbildningen inriktad mot länder i sydöstra Afrika och under 2007 kommer fokus att riktas mot Sydostasien.

Inom EU är Riksarkivet engagerat i ett betydande antal utvecklingsprojekt, arbetsgrupper och expertorgan. Som exempel kan nämnas National Representatives Group där RA på regeringens uppdrag företräder Sverige. Gruppen har till uppgift att samordna digitaliseringsarbetet i Europa och området "Digital preservation" leds av Sverige och Estland.

Nationell koordinering av svensk utvecklingspolitik

En slutsats av Globkoms resonemang var att en rad aktörer och kanaler bör användas för att genomföra svensk politik för global utveckling. Den nuvarande uppdelningen av flertalet multilaterala institutioner på enskilda sakfrågor förmår inte skapa de integrerade lösningar som krävs. Samordning mellan de olika fackorganens verksamhet behöver stärkas och flera organisationsövergripande arbetsgrupper för specifika frågekomplex bildas. Kommittén föreslog därför att *en koordineringsfunktion* för PGU inrättas i regeringskansliet med mandat att främja samarbete över departementsgränserna.

Propositionen 2002/03:122 *Gemensamt ansvar – Sveriges politik för global utveckling* kom dock inte att följa utredningens förslag när det gällde samordning utan hänvisade frågan om de organisatoriska formerna för politikens genomförande till senare överväganden. Om sådana överväganden resulterat i några beslut om koordinering är oklart för Riksarkivet, men möjligen ska dokumentet "*Strategi för multilateralt utvecklingssamarbete*" (UD 2007-03-29) ses i detta sammanhang. Där sägs att nuvarande format för organisationsstrategier ska ses över och vad gäller fackorgan ska strategin utformas av relevant fackdepartement och UD i samarbete.

En svensk unescostrategi

Svenska Unescorådet har nu på regeringens uppdrag arbetat fram ett förslag till strategi för det svenska unescoarbetet för perioden 2007-2013. I uppdraget framhävs behovet av en tydlig och samordnad politik för hela det svenska engagemanget i Unesco. Strategin ska ange de övergripande målsättningarna och prioriteringarna samt ange styrnings- och samverkansformer för en enhetlig svensk unescopolitik för regeringskansliet, myndigheter och frivilligorganisationer.

Förslaget till strategi baseras delvis på en konsultanalys av Unescos roller, ledning och styrsystem, finansiering, systemet med nationalkommissioner samt av samordnade FN-strategier och det svenska Unescorådets roll. Var gränsen går mellan den oberoende konsultanalysen och Unescorådets egna överväganden är inte klart, men i organisatoriska frågor förefaller inte analysen leda till några grundläggande förslag om förändringar. När det gäller verksamheten inom Unescos fyra programområden utbildning, forskning, kultur och kommunikation listas ett antal mål för det svenska arbetet inom respektive område. Målet om att främja öppen och långsiktig informationsförsörjning inom media, biblioteken och arkiv samt att underlätta bevarandet av det digitala kulturarvet genom samordning av utvecklingsarbete och spridning av goda exempel är naturligtvis enligt Riksarkivets uppfattning mycket angeläget. Andra mål förefaller väl allmänna och självklara mot bakgrund av de övergripande resonemangen om den svenska politiken för global utveckling. Strategin har haft uppgiften att prioritera i målsammanhang, men här är det svårt att urskilja vad man eventuellt har valt bort. En koncentration och tydligare fokusering borde vara möjlig.

När det gäller styrning och samverkan är det så idag att sakansvaret för Unescosprogrammets innehåll inom regeringskansliet är delat mellan Utbildnings- och Kulturdepartementen, vilket betyder att redan här finns ett samordningsbehov. Enligt vad som framgått ovan förefaller också UD ha ambitionen att delta i styrningen och samordningen. I fråga om samverkan med myndigheter tillstyrker Riksarkivet förslaget om likartade regleringsbrevsuppdrag till rådet och relevanta myndigheter för samråd och samverkan i frågor av gemensamt intresse. Någon egentlig styrning av myndigheterna från rådets sida kan dock knappast vara realistisk.

Beslut i detta ärende har fattats av riksarkivarie Tomas Lidman. Vid ärendets slutliga handläggning har närvarit kultursekreterare Christer Bogefeldt (handläggare).

Tomas Lidman

Christer Bogefeldt